

สรุปผลการดำเนินงาน
โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข

บทสรุปผู้บริหาร

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนแม่บทโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ ครอบคลุมพื้นที่ ๑๑ กลุ่มน้ำ ๑๒๙ หมู่บ้าน ๒๔,๕๓๔ ครัวเรือน ใน ๑๐ อำเภอ ๗ จังหวัด ได้แก่ แม่ฮ่องสอน (ลุ่มน้ำของ ลุ่มน้ำปาย ลุ่มน้ำแม่สะงา ลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมากกลาง) เชียงราย (ลุ่มน้ำคำ) เชียงใหม่ (ลุ่มน้ำแม่หาด ลุ่มน้ำปิงน้อย) น่าน (ลุ่มน้ำขุนน่าน) อุตรดิตถ์ (ลุ่มน้ำลี) พิษณุโลก (ลุ่มน้ำภาค) และ เลย (ลุ่มน้ำหมัน) ในปี ๒๕๖๒ กรมอนามัยโดยสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ และศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และ แรงงานข้ามชาติ และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต แผนงานที่ ๑ การพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต และการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการยกระดับ ความเป็นอยู่ของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำในด้านการเข้าถึงบริการพื้นฐาน การมีน้ำดื่มสะอาด การจัดและ กระจายบริการในด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคมเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี ส่งเสริมความรู้และสร้างความตระหนัก เพื่อความปลอดภัยจากสารเคมีเกษตร การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีในการสร้างแหล่งอาหาร ชุมชนปลอดสารพิษในพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน โดยเครือข่ายในพื้นที่และชุมชนเอง รวมงบประมาณที่ใช้ ๘๙๐,๕๐๔.- บาท (สป.สธ. ๕๑๖,๕๐๐.- กรมอนามัย ๓๗๔,๐๐๔.- บาท) โดยหน่วยงานได้จัดทำโครงการรวมทั้งหมด จำนวน ๑๒ โครงการ ผลการดำเนินงานสามารถสรุปเป็นกลุ่มกิจกรรมประกอบด้วย การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค ประกอบด้วย การสำรวจ และเก็บตัวอย่างตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำดื่ม น้ำบริโภค สารเคมีเกษตร รวม ๒๗๐ ตัวอย่าง การพัฒนาศักยภาพภาคี เครือข่ายการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค การเก็บตัวอย่าง การปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค การจัดการน้ำดื่ม การใช้ ชุดทดสอบภาคสนาม การป้องกันและลดผลกระทบจากสารเคมีเกษตร การใช้น้ำฝน ติดตั้ง/ถ่ายทอดความรู้ถึงกรองน้ำ ชุมชน ถังน้ำฝน การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ขยะ น้ำเสีย สิ่งปฏิกูล สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม เกษตรอินทรีย์ และอื่นๆ รวม ๑,๒๒๙ คน การป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น การตรวจคัดกรองประชาชนจากการตกค้างของสารเคมีเกษตร การจัดการบริการสาธารณสุขเชิงรุก เป็นต้น ในด้านคุณภาพน้ำบริโภค ปี ๒๕๖๒ แม้ผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างส่วนหนึ่ง อยู่ระหว่างดำเนินการ คุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการฯ จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน และเลย จำนวน ๔๖ ตัวอย่าง ไม่ผ่านมาตรฐาน ๓๗ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔๓ พารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานด้านกายภาพ ได้แก่ สี ความขุ่น ความเป็นกรด-ด่าง จำนวน ๑๘ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๑๓ ด้านเคมี ได้แก่ ความกระด้าง TDS เหล็ก แมงกานีส และ ซัลเฟต จำนวน ๓ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๒ และด้านชีววิทยา ได้แก่ โคลิฟอร์มแบคทีเรีย และฟิโคลิ โฟอร์มแบคทีเรีย จำนวน ๓๕ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐๙ และผลการประเมินความเสี่ยงของประชาชนจากสารเคมี เกษตรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาคุณภาพน้ำบริโภคไม่ได้ตามมาตรฐานส่วนใหญ่พบการปนเปื้อนด้านแบคทีเรีย ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้ บ่อยในน้ำประปาภูเขาหรือน้ำที่ไม่ผ่านการปรับปรุงคุณภาพ รวมถึงความขุ่นซึ่งผันแปรตามสภาพฤดูกาลและปริมาณฝน ประกอบกับขาดการดูแลรักษาแหล่งต้นน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ทั้งสิ้น การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำจึงส่งผลที่สะท้อนถึงสภาพปัญหาและปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น จึงควรขยายผลการเฝ้าระวังให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่งเสริมองค์ความรู้และสร้างเข้มแข็งของภาคประชาชนและ เครือข่ายในพื้นที่ในการจัดการน้ำสะอาด อาทิ ประชาชน อสม. เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ควรติดตามและเฝ้าระวังการ ปนเปื้อนของสารเคมีเกษตรต่อแหล่งน้ำบริโภคของประชาชน พืชอาหาร รวมถึงตัวประชาชนเอง ควรมีการบูรณาการ การทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน สร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง วางแผนการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่เนื่องจาก พื้นที่โครงการฯ อยู่แหล่งต้นน้ำ ห่างไกล เข้าถึงได้ยาก และเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	๑
สารบัญ	๒
คำนำ	๓
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๔
วัตถุประสงค์	๖
ผลการดำเนินงาน	๖
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน	๗
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่	๑๗
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย	๒๐
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน	๒๓
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก	๒๘
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์	๒๙
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย	๓๕
- ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ กรมอนามัย	๔๑
- สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย	๔๗
สรุปการดำเนินงานโครงการ	๕๓

คำนำ

การดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เป็นหนึ่งภารกิจที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงห่วงใยสภาพป่าต้นน้ำลำธาร และมีพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรที่อยู่อาศัยบนพื้นที่สูงได้ตระหนักถึงความสำคัญของต้นไม้ น้ำ และดิน ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และพสกนิกรเหล่านั้นสามารถดำรงชีพอยู่กับป่าได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน กระทรวงสาธารณสุขได้เล็งเห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ และได้ดำเนินงานสนับสนุนโครงการฯ อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนแม่บทโครงการฯ ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ในด้านการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการคุณภาพน้ำบริโภคที่ปลอดภัย การส่งเสริมการใช้น้ำฝน การดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชน การรณรงค์ส่งเสริมให้ลดการใช้สารเคมีเกษตรในพื้นที่ เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ๗ จังหวัดเป้าหมาย

การดำเนินงานโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ของกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการพัฒนาชุมชนต้นแบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค การจัดการด้านสารเคมีเกษตรในพื้นที่ต้นน้ำ และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงการปรับใช้ในพื้นที่อื่นต่อไป

กรมอนามัย
กันยายน ๒๕๖๒

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๔) เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นต้นมา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ ครอบคลุมพื้นที่ ๑.๖๗๒ ล้านไร่ ใน ๖ จังหวัด ๑๐ กลุ่มน้ำ ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๔ กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงใหม่ ๒ กลุ่มน้ำ จังหวัดเชียงราย น่าน พิจิตร และอุตรดิตถ์ จังหวัดละ ๑ กลุ่มน้ำ และได้ดำเนินงานต่อเนื่องในระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ และในช่วงกลางแผนแม่บทระยะที่ ๒ ได้เพิ่มพื้นที่ดำเนินการอีก ๑ กลุ่มน้ำ คือ กลุ่มน้ำห่มัน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานพัฒนาต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ SDG ๖ การจัดการน้ำและสุขาภิบาล และให้สามารถขยายผลสู่ประชาชนได้กว้างขวางมากขึ้น เป็นการเพิ่มความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพอากาศที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลง ทำให้ฝนตกหนัก เกิดอุทกภัยมากขึ้น หรือแล้งนานขึ้น

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โครงการซึ่งเป็นต้นน้ำ และมักประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำบริโภคที่สะอาด คุณภาพน้ำไม่ได้มาตรฐาน ระบบสาธารณสุขบริโภคขาดแคลน การใช้สารเคมีเกษตรที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีการป้องกันตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีในสิ่งแวดล้อมและในร่างกาย การจัดการสุขอนามัยส่วนบุคคลไม่ดี เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ใช้บริโภคด้วยวิธีการง่ายๆ ไม่ยุ่งยาก สามารถดำเนินการภายในชุมชนเองจึงเป็นช่องทางหนึ่งในการช่วยลดปัญหาสุขภาพจากน้ำบริโภคที่ไม่สะอาด การส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ หรือถ้ายังจำเป็นต้องใช้สารเคมีเกษตร ต้องมีการใช้ได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการร่วมกันอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่ป่า ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมต่อไป

ภาพรวมสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในปัจจุบัน ประชาชนในพื้นที่โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ส่วนใหญ่ใช้น้ำดิบจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำหลักในการอุปโภคบริโภค บางส่วนใช้ประปาบาดาล และน้ำฝน เนื่องจากประปาเข้าไม่ถึง โดยน้ำประปาภูเขาอาจไม่มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำหรือปรับปรุงเพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้น้ำบริโภคมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการดื่ม และน้ำเหล่านั้นมักประสบปัญหาคุณภาพน้ำ เช่น ความขุ่น สี เหล็ก ค่าความเป็นกรด-ด่าง ความกระด้าง การปนเปื้อนจุลินทรีย์ และอื่นๆ ไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด สอดคล้องกับสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคที่สำรวจในปี ๒๕๖๑ กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย ได้เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค จำนวน ๑๐๑ ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น การเฝ้าระวังน้ำบริโภคในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง (ศศช.) และในชุมชนพื้นที่ กพด./ภูฟ้า พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และน่าน จำนวน ๓๖ ตัวอย่าง และเฝ้าระวังในพื้นที่ พมพ. และยามชายแดน จำนวน ๑๘ ตัวอย่าง และเฝ้าระวังในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จำนวน ๑๒ ตัวอย่าง และเฝ้าระวังในชุมชนบนพื้นที่สูง พื้นที่สูงทั่วไป จำนวน ๓๕ ตัวอย่าง พบว่า จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำบริโภคด้านแบคทีเรียร้อยละ ๘๑.๒๕ จังหวัดน่าน ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านแบคทีเรียร้อยละ ๙๑.๖๗ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านแบคทีเรีย ร้อยละ ๘๗.๑๐ และ ในปี ๒๕๖๒ ได้เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดเชียงราย และแม่ฮ่องสอน จำนวน ๒๒ ตัวอย่าง พบว่า ไม่ผ่านมาตรฐาน จำนวน ๒๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๔๕ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แยกตามด้านต่างๆ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ด้านกายภาพ เช่น pH, สี, ความขุ่น ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๑๓ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๑ และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๙ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙ ด้านเคมี เช่น เหล็ก และแมงกานีส ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔.๕

และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๒๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๕ และด้านชีวภาพ เช่น ปนเปื้อนโคลิฟอร์ม แบคทีเรีย และฟีคัลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๒๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๕ และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔.๕ บางพื้นที่ถึงแม้ว่าจะมีการปรับปรุงคุณภาพ น้ำดื่มโดยใช้ระบบกรองต่างๆ ทั้งที่มีขายตามท้องตลาดทั่วไป หรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ก็ ตาม พบว่า ขาดการเฝ้าระวังคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ขาดผู้ดูแลและรักษาระบบ ทำให้บางพื้นที่ไม่สามารถใช้งานได้ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่ม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัย อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และขาดแคลนแหล่งน้ำสะอาด

จากการสุ่มตรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพน้ำบริโภคที่ชุมชนชาวไทยภูเขา ในพื้นที่โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพน้ำบริโภค กระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหน่วยงานร่วมสนองพระราชเสาวนีย์ โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ได้เล็งเห็น ความสำคัญของการจัดการน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค สุขอนามัยของประชาชน และการจัดการสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยรับผิดชอบในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมอาชีพและพัฒนา คุณภาพชีวิต แผนงานที่ ๑ แผนงานการพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต และการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้าง ภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินการใน ๗ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน พิชณุโลก อุตรดิตถ์ และเลย รวมหมู่บ้านเป้าหมายดำเนินการ ๑๒๙ หมู่บ้าน ตั้งอยู่ใน ๑๐ อำเภอ ครอบคลุม ทั้งสิ้น ๒,๘๗๔.๓๗ ตารางกิโลเมตร จำนวน ๑๑ กลุ่มน้ำ และกระทรวงสาธารณสุขโดยสำนักงานสาธารณสุข จังหวัด ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ และสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ ได้จัดทำ แผนงานโครงการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคภายใต้โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เพื่อเป็นการ ป้องกันและลดการเจ็บป่วยจากโรคที่เกิดจากน้ำเป็นสื่อ และโรคที่เกิดจากการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม และมีกรมอนามัย โดยสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ เป็นหน่วยงานติดตาม ประสาน รวบรวมผลการ ดำเนินงาน วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อรายงานต่อที่ประชุมคณะกรรมการโครงการ “รักษน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน” โดยประยุกต์ให้สอดคล้องกับแผนแม่บทโครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน”

วัตถุประสงค์

แผนแม่บท โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงห่วงใยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพป่า ต้นน้ำลำธาร และขยายผลแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำต่างๆ โดยกระทรวงสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียงและมีความสุข สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม
๒. เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้การสนับสนุนของรัฐและองค์กรในท้องถิ่น
๓. เพื่อให้ภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่ม การจัดการน้ำเสีย และสิ่งปฏิกูลในครัวเรือน และชุมชน
๔. เพื่อพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน นักเรียนแกนนำ ครู ประชาชน เป็นต้น ให้มีความรู้ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาต้นน้ำ แหล่งน้ำ การจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย การจัดการเรื่องสารเคมีเกษตรได้
๕. เพื่อสนับสนุน ผลักดันพัฒนารูปแบบการแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพน้ำในชุมชน โดยเครือข่ายในพื้นที่

ผลการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและกรมอนามัย ได้จัดสรรงบประมาณและกรอบกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ตามความจำเป็นและเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ และพัฒนาต้นแบบการจัดการน้ำบริโภคปลอดภัย ผลการดำเนินการโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ๗ จังหวัด และกรมอนามัย โดยศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ และสำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ รวมงบประมาณ ๘๙๐,๕๐๔ บาท โดยผลการดำเนินงาน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒

๒.๑) แผนงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

๑. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน

พื้นที่ดำเนินการ:

๑. พื้นที่ลุ่มน้ำของ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๒. พื้นที่ลุ่มน้ำปาย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๓. พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สะงา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๔. พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สะมาด - ห้วยหมากกลาง บ้านพอนอดี และบ้านหนองเขียว อำเภอเมือง/อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๕. พื้นที่ลุ่มน้ำปิงน้อย - อำเภอแม่ออนน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยบริการสาธารณสุข:

๑. รพ.สต.นาปู่ป้อม รพ.สต.แม่ละนา และ รพ.สต.ถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า
๒. รพ.สต.ห้วยหมากกลาง รพ.สต.ผาบ่อง รพ.สต.หมอกจำแป่ และ รพ.สต.นาป่าแพก อำเภอเมือง
๓. รพ.สต.แม่สุริน และ รพ.สต.ปางตอง อำเภอขุนยวม

วัตถุประสงค์:

๑. เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียงและมีความสมดุลกับสิ่งแวดล้อม
๒. เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้การสนับสนุนของรัฐและองค์กรในท้องถิ่น
๓. เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์สภาพป่าต้นน้ำลำธาร ให้สามารถเกิดประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ กิจกรรม: เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน	๒๐๐,๐๐๐ บาท	<u>อำเภอขุนยวม</u> ๑. ติดตามเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ชุมชน โรงเรียน อำเภอขุนยวม จำนวน ๘ ครั้ง ได้ ๑๓๙ ครัวเรือน ได้แก่ บ้านหัวแม่สุริน ๓๐ หลังคาเรือน, บ้านแม่สุรินน้อย ๒๑ หลังคาเรือน,บ้านหัวสะ ๒๘ หลังคาเรือน, บ้านกำโป ๓๐ หลังคาเรือน ๒. ธารรงค์ส่งเสริมให้ครัวเรือน/ชุมชน/โรงเรียน อำเภอขุนยวม ปรับปรุง

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		คุณภาพน้ำ โดยวิธีการต้ม/กรองน้ำ พื้นที่ดำเนินงาน ๑ ครั้ง ๕ หมู่บ้าน/ ๒ โรงเรียน บ้านหัวน้ำแม่สุริน/บ้านแม่สุรินน้อย/บ้านหัวฮะ/บ้านกำโป/บ้านพะยอม <u>อำเภอเมือง</u> ๓. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน ๕ หมู่บ้าน หมู่ที่ ๔, ๙, ๑๐, ๑๔, ๑๕ อำเภอเมือง โดยใช้ชุดทดสอบ อ ๑๑ หน่วยงานรับผิดชอบ รพ.สต ห้วยหมากกลาง <u>อำเภอแม่ลาน้อย</u> ๔. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชนโดยการตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย พื้นที่ดำเนินงาน ๒ หมู่บ้าน ๕๐ ครัวเรือน อำเภอแม่ลาน้อย หน่วยงานรับผิดชอบ รพ.สต นาปู่ป้อม/รพ.สต น้ำฮูผาเสือ
กิจกรรม: พัฒนาภาคีเครือข่าย เพื่อถ่ายทอดความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่ม การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย		<u>อำเภอขุนยวม</u> ๑. พัฒนาภาคีเครือข่าย ในโรงเรียน อำเภอขุนยวม จำนวน ๗๐ คน เพื่อถ่ายทอดความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่ม การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย ๒. อบรมให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน อำเภอขุนยวม จำนวน ๕ วัน ดำเนินการใน ๕ หมู่บ้านๆ ละ ๑ ครั้ง ๕ ครัวเรือน ๑๓๙ คน (หลังคาเรือนละ ๑ คน งบประมาณละ ๒,๐๐๐ บาท) ได้แก่ บ้านหัวแม่สุริน ๓๐ หลังคาเรือน,บ้านแม่สุรินน้อย ๒๑ หลังคาเรือน,บ้านหัวฮะ ๒๘ หลังคาเรือน,บ้านกำโป ๓๐ หลังคาเรือน, บ้านพะยอม ๓๐ หลังคาเรือน หน่วยงานที่รับผิดชอบ รพ.สต บ้านปางตอง ๓. อบรมให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการขยะในโรงเรียน จำนวน ๒ โรงเรียน ครูและนักเรียน ๙๐ คน ได้แก่ ครู/นักเรียน

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		โรงเรียนบ้านหัวน้ำแม่สุริน ๑ ครั้ง/โรงเรียน หน่วยงานรับผิดชอบ รพ.สต. ปางตอง <u>อำเภอเมือง</u> ๔. ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้และร่วมคิด ร่วมทำโดยชุมชนในการจัดการคุณภาพน้ำดื่ม ๕ หมู่บ้าน หมู่ที่ ๔,๙,๑๐,๑๔,๑๕ อำเภอเมือง จำนวน ๒๕ คน หน่วยงานรับผิดชอบ รพ.สต. ห้วยหมากกลาง ๕. ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครัวเรือน เรื่อง การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำสำหรับอุปโภคและการสาธิตจัดทำถังกรองน้ำชุมชน อำเภอเมือง ได้ ๓ หมู่บ้าน จำนวน ๗๕ คน <u>อำเภอแม่ลาน้อย</u> ๖. อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการเฝ้าระวังควบคุมคุณภาพน้ำดื่มและส่งเสริมให้ครัวเรือนต้มน้ำฝน อำเภอแม่ลาน้อย ได้ ๑๐๐ ครัวเรือน จำนวน ๑๐๐ คน ได้แก่ บ้านละอองเหนือ/บ้านแม่และ หมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย หน่วยงานรับผิดชอบ รพ.สต.บ้านสาม รพ.สต. แม่ลาน้อย สสอ. แม่ลาน้อย ๗. อบรมถ่ายทอดความรู้ และร่วมคิดร่วมทำโดยชุมชน แกนนนำ อสม. นักเรียน ครู ผู้นำชุมชนในการจัดการคุณภาพน้ำดื่ม พื้นที่ดำเนินงาน ๒ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕๐ ครัวเรือน อำเภอแม่ลาน้อย หน่วยงานรับผิดชอบ รพ.สต. นาปู่ป้อม/รพ.สต. น้ำฮูผาเสื่อ <u>อำเภอปางมะผ้า</u> ๘. อบรมแกนนำชุมชน อสม. นักเรียน ครู เรื่อง การจัดการคุณภาพน้ำดื่ม และการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน โดยการตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย อำเภอปางมะผ้า จำนวน ๑๐๐ คน ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม ด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย พบว่า พื้นที่

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		ดำเนินการ น้ำดื่มจากบ้านไม้ล้าน ได้เปลี่ยนสีเป็นสีส้ม บ้านเมืองแพม ได้เปลี่ยนเป็นสีเหลืองชุ่น และมีฟองแก๊ส ส่วนบ้านอาไ้ ได้เปลี่ยนสีเป็นสีเหลืองใส ไม่มีฟองแก๊ส ทั้ง ๓ ชุด ไม่สามารถนำมาบริโภคได้
กิจกรรม: สนับสนุนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และอาหารในชุมชน		๑. จัดซื้อชุดตรวจสอบการปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (SI/๒) จำนวน ๕,๘๐๐ ชุด ๒. จัดซื้อชุดทดสอบการปนเปื้อนแบคทีเรีย (อ ๑๑) จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด
กิจกรรม: ส่งเสริมครัวเรือนให้มีน้ำสะอาดสำหรับอุปโภค		<u>อำเภอเมือง</u> ๑. จัดทำถังกรองน้ำชุมชน ๓ จุด ๓ หมู่บ้าน พื้นที่ดำเนินงาน หมู่ที่ ๑๐ หย่อมหัวชะ, หมู่ที่ ๙ หย่อมหัวโค้ง บ้านพอนอคี หน่วยงานที่รับผิดชอบ รพ.สต. ห้วยหมากกลาง (อ.เมือง)
กิจกรรม: การควบคุมกำกับการดำเนินงาน		๑. นิเทศติดตามงานระดับอำเภอ และตำบล ดำเนินการในทุกอำเภอ จำนวน ๒ ครั้ง/อำเภอ/ปี

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
 หน่วยงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านปางตอง ตำบลแม่อูคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 รับผิดชอบดำเนินงาน ๔ กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำของ กลุ่มน้ำปาย กลุ่มน้ำแม่สะงา กลุ่มน้ำแม่ละมาต-ห้วยหมากกลาง

หน่วยงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยหมากกลาง ตำบลห้วยโป่ง อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
รับผิดชอบดำเนินงาน ๑ กลุ่มน้ำ ได้แก่ กลุ่มน้ำแม่ละมาด-ห้วยหมากกลาง

กิจกรรม ณ พื้นที่ลุ่มน้ำปิงน้อย อำเภอลำปางน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
บ้านละอองเหนือ บ้านละอองใต้ บ้านแม่และ บ้านสาม และบ้านแม่แฮใต้

กิจกรรม ณ บ้านไม้สัก หมู่ที่ ๗ ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กิจกรรม ณ บ้านเมืองแพม หมู่ที่ ๕ ตำบลถ้ำลอด อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กิจกรรม ณ บ้านआई หมู่ที่ ๓ ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๒. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ดำเนินการ:

- กลุ่มน้ำแม่หาด อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยบริการสาธารณสุข:

- รพ.สต. บ้านชีแปร์ ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีภายใต้ภาคีเครือข่ายกลุ่มน้ำแม่หาด ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ปี ๒๕๖๒	๕๐,๐๐๐ บาท	๑. จัดอบรมการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำในชุมชนและการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และทำความสะอาดที่เก็บน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน ๕ พื้นที่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๖๐ คน ๒. จัดอบรม เรื่อง การจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน ๑ ครั้ง พื้นที่กลุ่มน้ำแม่หาด จำนวน ๖ กลุ่มบ้าน ได้แก่ บ้านแม่ระอาโน บ้านลูกดู บ้านจกปก บ้านแม่ระอาโนนอก บ้านสบหาด และบ้านห้วยไก่อ่ป่า ตำบลแม่ต๋อน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ อสม. ผู้นำชุมชน เกษตรกร ประชาชน จำนวน ๗๒ คน ๓. จัดอบรม เรื่อง การส่งเสริมพัฒนาอาชีพและเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร (การทำยาหม่องน้ำและลูกประคบ) ๑ ครั้ง ผู้เข้ารับการอบรม เกษตรกรจำนวน ๖๐ คน

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

๑. มีการจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้การดำเนินงานในพื้นที่มีความล่าช้า เนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝน
๒. ผู้เข้าร่วมอบรมต้องการลงพื้นที่และปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอแนะ

๑. จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน ในช่วงเดือน ธันวาคม – มีนาคม เพื่อจะได้ดำเนินงานในพื้นที่ได้
๒. มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อสอดคล้องกับบริบทในชุมชน เน้นการปฏิบัติให้เห็นและการลงพื้นที่จริง

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
 “พัฒนาคุณภาพชีวิตส่งเสริมการมีสุขภาพดีภายใต้ภาคีเครือข่ายลุ่มน้ำแม่หาด”
 ณ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง บ้านห้วยไโก่ป่า จ.เชียงใหม่

กิจกรรมที่ ๑ อบรม อสม.ผู้นำชุมชน เกษตรกร ประชาชน เรื่องการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน

กิจกรรมที่ ๒ อบรมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอุปโภคและบริโภคในชุมชน

กิจกรรมที่ ๓ อบรม เกษตรกร เรื่องการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพ (ทำยาหม่องน้ำและลูกประคบสมุนไพร)

๓. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

พื้นที่ดำเนินการ:

- กลุ่มน้ำแม่คำ
- หมู่ที่ ๒๑ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

หน่วยบริการสาธารณสุข:

- รพ.สต.บ้านเล้าลิว จังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์

- ๑. เพื่อให้ความรู้กับชุมชนเรื่องการดูแลสุขภาพต้นน้ำ แหล่งน้ำของชุมชน แหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ และการจัดการคุณภาพน้ำดื่ม น้ำใช้
- ๒. เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการน้ำเสีย และสิ่งปฏิกูลของครัวเรือน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่แหล่งน้ำของชุมชน
- ๓. เพื่อให้ภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและชุมชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน กลุ่มน้ำคำ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒ กิจกรรม: พัฒนาภาคีเครือข่าย เช่นอสม. แกนนำชุมชน นักเรียน แกนนำ ครู เป็นต้นเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย เป็นต้น	๕๐,๐๐๐ บาท	๑. อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลดูแลสุขภาพแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดการคุณภาพน้ำดื่ม การสำรวจชุมชน การจัดทำแผนผังชุมชน แก่แกนนำชุมชน ประชาชนบ้านป่าแอ เสาะไสโป่งไฮ จำนวน ๑๐๐ คน ๒. จัดเวทีแลกเปลี่ยน/สรุปบทเรียนและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณะเกี่ยวกับสถานการณ์การพัฒนาแนวทางการจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลการจัดการน้ำดื่ม น้ำบริโภคในชุมชนสำหรับผู้นำชุมชน แกนนำสุขภาพนักเรียนแกนนำ ประชาชนบ้านป่าแอ บ้านเสาสะไส และบ้านโป่งไฮ และภาคีเครือข่ายในชุมชน จำนวน ๑๐๐ คน

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

- ๑. เอกสารเยอะ ระบบเบิกจ่ายยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะ

- ๑. อยากให้การทำเอกสารเบิกจ่าย ลดขั้นตอน และไม่ยากให้เป็นภาระของเจ้าหน้าที่ที่ต้องลงพื้นที่ทำกิจกรรมเอง

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
หน่วยงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเล้าลัว จังหวัดเชียงราย

๔. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

พื้นที่ดำเนินการ:

บ้านเปียงก่อ, บ้านด่าน, บ้านนาคุ, บ้านบวกลู้า, บ้านบวกลู้ม, บ้านเปียงซ้อ, บ้านห้วยฟอง, บ้านสะจุก, บ้านสะเกี้ยง, บ้านห้วยเตย, บ้านห้วยปุด
วัดถูประสงค์

๑. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน

๒. พัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน นักเรียนแกนนำ ครู เป็นต้น เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย เป็นต้น

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน กิจกรรม: เฝ้าระวังและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน	๕๐,๐๐๐ บาท	๑. สุ่มสำรวจคุณภาพน้ำบริโภคที่ผ่านระบบกรองน้ำ บ้านห้วยปุด ด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย จำนวน ๓ ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น ๑) น้ำที่ผ่านระบบกรอง ศูนย์การเรียนรู้บ้านห้วยปุด ผลพบว่า การทดสอบด้วยชุดทดสอบอย่างง่ายเป็น + ๒) การตรวจน้ำที่ผ่านเครื่องกรองน้ำครัวเรือนแบบทรายกรองช้า ที่พัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมของศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ โดยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน จำนวน ๒ ตัวอย่าง ได้ผลทดสอบคือ เป็น - น้ำที่ผ่านระบบกรองมีความน่าเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง
กิจกรรม: พัฒนาแกนนำในชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน		๑. ประชุมเชิงปฏิบัติการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน บ้านห้วยปุด หมู่ที่ ๙ ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
กิจกรรม: โครงการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคในครัวเรือน และชุมชนฯ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน		อยู่ระหว่างการดำเนินงาน เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูฝน การดำเนินงานของเพื่อดำเนินการทำกิจกรรมเข้าไปในชุมชนไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเลื่อนกำหนดการไปอย่างไม่มีกำหนด

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

1. ความยากลำบากในการเดินทางเข้าพื้นที่จัดทำโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. ขยายพื้นที่โครงการพื้นที่รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
หน่วยงาน จังหวัดน่าน

กิจกรรม: ๑. เฝ้าระวังและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน และชุมชน

กิจกรรม: ๒. พัฒนาแกนนำในชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน

กิจกรรม ๓. โครงการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภคในครัวเรือน และชุมชนฯ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

๕. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก

พื้นที่ดำเนินการ:

- หมู่ ๑ บ้านนาตอน ตำบลบ่อภาค (ติดลำน้ำภาค)

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาสำหรับอุปโภค และบริโภค ในครัวเรือนและชุมชนลุ่มน้ำภาค	๒๘,๐๘๐ บาท	๑. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน ๘๐ ครัวเรือน จำนวน ๘๐ ตัวอย่าง ๒. จัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน
โครงการหลัก: โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพ อสม. ลุ่มน้ำภาค เฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพน้ำและอาหารพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโดยชุมชนมีส่วนร่วม	๒๑,๙๒๐ บาท	๑. พัฒนาภาคีเครือข่าย ได้แก่ อสม. แกนนำชุมชน แกนนำนักเรียน ครู จำนวน ๕๖ คน เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน การตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่มด้วยชุดทดสอบอย่างง่าย เป็นต้น ๒. ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการดื่มน้ำฝน โดยการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อใช้กักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน ๘๐ คน

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

๑. ประชาชนส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนในการบริโภคจะรองน้ำใส่ภาชนะไว้ตลอดเวลา อาจทำให้รางน้ำไม่สะอาดมีการปนเปื้อนได้

ข้อเสนอแนะ

- ๑.แนะนำให้ทำความสะอาดรางรองน้ำ และภาชนะก่อนเก็บน้ำไว้บริโภค

๖. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรดิตถ์

พื้นที่ดำเนินการ:

- ตำบลน้ำหมัน อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรดิตถ์
- บ้านกัวเคียน ตำบลจรม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรดิตถ์

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ลุ่มน้ำลี ปี ๒๕๖๒ กิจกรรม: ๑. กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพเกษตรกรในพื้นที่รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	๒๙,๒๐๐ บาท	๑. จัดกิจกรรมคัดกรองประชาชนในพื้นที่ได้ตรวจหาเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (สารเคมีฆ่าแมลง) ตกค้างในเลือด เพื่อประเมินความเสี่ยงของโรค โดยการใช้แบบคัดกรองความเสี่ยงการตกค้างของสารเคมีในเลือดกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มเสี่ยงของผู้สัมผัสสารเคมี และเจาะเลือดตรวจวิเคราะห์ความเสี่ยงสารเคมีตกค้างในเลือดเบื้องต้น โดยใช้ชุดทดสอบโคลีนเอสเตอเรส โดยสนับสนุนให้ทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลน้ำหมัน และบ้านกัวเคียน ตำบลจรม เพื่อหาความชุกของอัตราการเกิดโรคจากสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรในพื้นที่ ๒. จัดกิจกรรมส่งเสริมรณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน โดยประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ๓. จัดประชุมร่วมกับชุมชนในการสร้างมาตรการลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
กิจกรรม : ๒. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	๒๐,๘๐๐ บาท	๑. จัดเก็บน้ำดื่มในชุมชน และครัวเรือนส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำเพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน จำนวน ๘ จุด ได้แก่ จุดที่ ๑. จุดน้ำดื่ม บ้านน้ำลี ม.๖ สามแยกเข้าหมู่บ้าน จุดที่ ๒. จุดน้ำดื่ม บ้านน้ำลี ม.๖ ใต้สะพานบ้านเหนือ จุดที่ ๓. จุดน้ำดื่ม บ้านทรายงาม ม.๑๐ ต.น้ำหมัน จุดที่ ๔. จุดน้ำดื่ม บ้านปางหมื่นเหนือ ม.๑๑ ต.น้ำหมัน จุดที่ ๕. จุดน้ำดื่ม บ้านปางหมื่น ม.๑ ต.น้ำหมัน จุดที่ ๖ จุดน้ำดื่ม บ้านน้ำหมัน ม.๕ ต.น้ำหมัน จุดที่ ๗. จุดน้ำดื่ม บ้านกัวเคียน ม.๑๒ ต.จirim จุดที่ ๘. จุดน้ำดื่ม บ้านเลิศชัย ม.๔ จ.จirim โดยได้เก็บส่งตรวจคุณภาพน้ำกับศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งผลวิเคราะห์น้ำดื่มทั้ง ๘ จุด ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำดื่ม ๒. จัดประชาสัมพันธ์ผลตรวจคุณภาพน้ำในพื้นที่ และส่งเสริมการสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อกักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน วิธีการเก็บน้ำดื่ม ให้กับหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลน้ำหมัน และบ้านกัวเคียนตำบลจirim

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
กิจกรรม : ๓. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	๑๖,๕๐๐ บาท	๑. จัดเก็บน้ำดื่มในชุมชนและครัวเรือนส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำเพื่อเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน จำนวน ๔ จุด ได้แก่ จุดที่ ๑ บ้านน้ำลี หมู่ที่ ๖ จุดที่ ๒ บ้านทรายงาม หมู่ที่ ๑๐ จุดที่ ๓ บ้านวังหัวดอย หมู่ที่ ๒ ตำบลน้ำหมัน จุดที่ ๔ บ้านกิวเคียน หมู่ที่ ๑๒ ตำบลจริม โดยได้เก็บส่งตรวจคุณภาพน้ำกับศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งผลวิเคราะห์น้ำดื่มทั้ง ๔ จุด ผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้ำดื่ม ๒. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การสาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝนเพื่อกักเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน จำนวน ๑๓ ชุด เพื่อประชาสัมพันธ์วิธีการเก็บน้ำดื่ม ให้กับหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลน้ำหมัน และบ้านกิวเคียน ตำบลจริม

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

๑. ในการคัดกรองเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส (ยาฆ่าแมลง) ในเลือดเกษตรกร ยังคัดกรองไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากเป็นหน่วยงานของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มเสี่ยงยังคัดกรองไม่ครอบคลุม
๒. การรณรงค์การตรวจสารเคมีในเลือด ประชาชนให้ความสนใจมาก แต่ต้องให้คำแนะนำผู้มีภาวะเสี่ยงในการรับสารเคมีสู่ร่างกาย ซึ่งยังขาดแคลนเวชภัณฑ์สนับสนุนในการลดความเสี่ยงเบื้องต้น
๓. การสร้างมาตรการลดการใช้สารเคมีในหมู่บ้านยังอยู่ในระยะเริ่มกระบวนการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน และยังขาดการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน
๔. ในการเก็บน้ำส่งตรวจคุณภาพ ยังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน และยังคงต้องทำการตรวจต่อเนื่อง เพราะขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการดูแลแหล่งน้ำดื่มในชุมชน และระบบจัดการน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง
๕. การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และยังจำเป็นต้องตรวจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยังขาดงบประมาณในการเฝ้าระวัง

ข้อเสนอแนะ

๑. การลดการใช้สารเคมีที่เป็นสาเหตุ จำเป็นต้องบูรณาการทุกภาคส่วน จึงจะสำเร็จที่ชัดเจน โดยต้องมีการประชาสัมพันธ์ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
๒. การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคต้องให้ส่วนท้องถิ่นทำแผนตรวจสอบทุกปี อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
หน่วยงาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านลาด จังหวัดอุดรธานี

กิจกรรม: ๑. พัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

กิจกรรม: ๒. การส่งเสริมสุขภาพเกษตรกรในพื้นที่ที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

๗. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย

พื้นที่ดำเนินการ: ๑๒ หมู่บ้าน ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก : ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง กิจกรรม : การจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุก (จัดบริการตรวจแนะนำด้านสาธารณสุขในพื้นที่และเยี่ยมผู้ป่วย โดย อสม., จนท.รพ.สต)	๒๐,๐๕๐	๑. จัดบริการด้านสาธารณสุขในพื้นที่ จำนวน ๑๒ หมู่บ้านๆ ละ ๑ ครั้ง/เดือน รวม ๙๖ ครั้ง ผลลัพธ์ : ประชาชนได้รับการบริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน
กิจกรรม : การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน ประชุมผู้จัดการสุขภาพ (อสม.) เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่		๑. จัดประชุมผู้จัดการสุขภาพ (อสม.) จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน จำนวน ๑๓๒ คน เดือนละ ๑ ครั้ง รวม ๘ ครั้ง ผลลัพธ์ : อสม. มีความรู้ด้านสาธารณสุข และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดูแลประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง
โครงการหลัก : โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน กิจกรรม : ฝักระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน ชุมชน โรงเรียน		๑. จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานจัดการน้ำดื่มในชุมชนและเสริมพลังความรู้เรื่องการฝักระวัง ๑ ครั้ง ๒. ตรวจฝักระวังคุณภาพน้ำดื่มครัวเรือนด้วยชุดฝักระวังน้ำดื่มด้านแบคทีเรีย (อ.๑๑) ๓. เก็บตัวอย่างน้ำดื่ม ๑๒ หมู่บ้าน ตรวจวิเคราะห์ที่ศูนย์ห้องปฏิบัติการกรมอนามัย จำนวน ๑๒ จุด ๔. เก็บตัวอย่างน้ำดื่มในโรงเรียน ตชด.หมันขาว และโรงเรียนเย็นศิระบ้านหมากแข้ง ตรวจคุณภาพที่ศูนย์ห้องปฏิบัติการกรมอนามัย โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ (๒๐ พารามิเตอร์) จำนวน ๒ จุด

		ผลลัพธ์ (Outcome) : ๑. ประชาชนมีน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ ต่อการอุปโภคบริโภค และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ ๒. นักเรียนมีน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ ต่อการอุปโภคบริโภค ๓. ผลการตรวจ หน่วยงาน สสจ.เลย และหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องนำไปใช้จัดทำแผนแก้ไข เพื่อให้ประชาชนได้อุปโภค บริโภคน้ำที่สะอาด ปราศจากโรคภัย
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบผลิตน้ำบริโภค ในพื้นที่โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน กลุ่มน้ำหมั้น และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่จังหวัดเลย	๒๙,๙๕๐	จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปา และระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค ในพื้นที่กลุ่มน้ำหมั้น วันที่ ๒๖ – ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ วัตถุประสงค์ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระบบการผลิตน้ำบริโภค (ขั้นตอนการผลิต การเปลี่ยนไส้กรอง การตรวจสอบระบบ RO การตรวจสอบระบบ UV การแก้ไขปัญหาเมื่อระบบมีปัญหา วิทยากร นายกสมาคมธุรกิจน้ำดื่ม และทีมช่างจาก ธาราไฮซิสเต็ม กลุ่มเป้าหมาย ๑. ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำบริโภคขององค์การบริหารส่วนตำบลกกสะทอน ๓ คน ๒. ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำบริโภคของโรงเรียนในพื้นที่โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ๘ คน ๓. ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำบริโภคของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในพื้นที่จังหวัดเลย ๘ คน ๔. ผู้ดูแลระบบการผลิตน้ำบริโภคของหมู่บ้าน ในพื้นที่โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ๑๒ คน

		๕. หน่วยงานราชการในพื้นที่โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ๔ คน ๖. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ ๕ คน กิจกรรม มีการอบรมการจัดการน้ำบริโภค ภาคทฤษฎี และลงไปฝึกปฏิบัติหน้างานจริง ทั้งหมด ๖ ระบบ ผลลัพธ์ : ผู้เข้าอบรมโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดูแลระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำได้ มีการให้การบ้านไปดำเนินการ โดย สสจ. เลย ทำหน้าที่ติดตามดูผลการดำเนินงานต่อไป นอกจากนี้ ได้มีการตั้งกลุ่มไลน์ระหว่างทีมช่าง และผู้อบรม เพื่อการปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหา
--	--	---

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
หน่วยงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย จังหวัดเลย

กิจกรรม: ๑. การจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุก

กิจกรรม: ๒. การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน ประชุมผู้จัดการสุขภาพ (อสม.) เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่

กิจกรรม: ๓. เฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือน ชุมชน โรงเรียน

กิจกรรม: ๔. การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบผลิตน้ำบริโภค ในพื้นที่โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

๘. ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ กรมอนามัย

พื้นที่ดำเนินการ:

พื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน/พื้นที่โครงการพระราชดำริ ที่มีการนำ Product Champion (เครื่องกรองน้ำครัวเรือนและชุมชนแบบทรายกรองช้า) ของศูนย์ไปใช้ประโยชน์ ๕ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดตาก และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์

- ๑. เพื่อติดตามการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม และ Product Champion (เครื่องกรองน้ำครัวเรือนและชุมชนแบบทรายกรองช้า) จากการนำไปใช้ประโยชน์ และการขยายผลในพื้นที่
- ๒. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาศักยภาพการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำให้เป็นภารกิจหลักของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๓. ผลักดันพัฒนารูปแบบการแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพน้ำในชุมชน โดยเครือข่ายในพื้นที่

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
โครงการหลัก: โครงการเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่เฉพาะ และการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน (การจัดการน้ำบริโภคพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน) กิจกรรม: ๑. การเฝ้าระวังและพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในการจัดการน้ำบริโภคปลอดภัย	๔๕,๐๐๐ บาท	1. ตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน กลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕ ตัวอย่าง กลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมากกลาง จำนวน ๑๓ ตัวอย่าง และกลุ่มน้ำปิงน้อย บ้านสามตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๔ ตัวอย่าง รวมทั้งหมด ๒๒ ตัวอย่าง ผลตรวจคุณภาพน้ำ พบว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๕ หรือ จำนวน ๒๑ ตัวอย่าง และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๔.๕ หรือจำนวน ๑ ตัวอย่าง ซึ่งเมื่อแยกตามด้านต่างๆ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ด้านกายภาพ เช่น pH, สี ,ความขุ่น ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๑๓ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		๕๙.๑ และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๙ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙ ด้านเคมี เช่น เหล็ก และแมงกานีส ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานจำนวน ๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔.๕ และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๒๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๕ และด้านชีวภาพ เช่น ปนเปื้อนโคลิฟอร์ม แบคทีเรีย และฟิโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๒๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๕ และผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน ๑ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๔.๕
กิจกรรม: ๒. การติดตามรับฟังข้อเสนอแนะ การใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมและ Product Champion (เครื่องกรองน้ำครัวเรือน และชุมชนแบบทรายกรองช้า)		๑. พื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน อำเภอขุนยวม และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จากการนำไปใช้ประโยชน์และการขยายผลในพื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน พบว่า ส่วนใหญ่ยังมีการใช้งานอยู่ และจากเสียงสะท้อนของครัวเรือนที่มีการใช้เครื่องกรองน้ำอยู่ พบว่า เครื่องกรองน้ำสามารถช่วยลดปัญหาน้ำดื่มที่ไม่สะอาดได้ เช่น ความขุ่น และชาวบ้านรู้สึกมีความปลอดภัยต่อการดื่มน้ำมากขึ้น มีบางครัวเรือน ที่ไม่ได้มีการใช้งาน เนื่องจากการย้ายครัวเรือน บางครัวเรือนมีการอุดตัน จึงได้แนะนำวิธีการล้างทำความสะอาดให้สามารถใช้งานได้ และในบางพื้นที่ได้มีการขยายผลสู่การทำระบบกรองน้ำชุมชน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือ ได้มีนโยบายในการสร้างระบบกรองน้ำชุมชนให้กับหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ ๒. พื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การติดตามการใช้ประโยชน์และการดำเนินงานเพื่อจัดการน้ำบริโภค กลุ่มน้ำคำ จังหวัดเชียงราย พบว่า ตามที่โรงพยาบาลส่งเสริม

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		สุขภาพตำบลแล้วแล้ว ได้มีการนำนวัตกรรมเครื่องกรองน้ำครัวเรือนแบบทรายกรองช้า ไปพัฒนาต่อยอด และส่งมอบให้ชุมชนได้ใช้ในปี ๒๕๖๑ พบว่า บางครัวเรือนไม่มีการใช้งาน เนื่องจากมีประชากรที่มาก ไม่เพียงพอต่อความต้องการ พื้นที่จึงมีความต้องการและคาดหวังอยากจะพัฒนาเป็นระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มสำหรับชุมชน ที่สามารถใช้ได้หลายหลังคาเรือน ๓. พื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน และ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาต่อยอดเครื่องกรองน้ำครัวเรือนแบบทรายกรองช้า โดยเฉพาะชุมชนบ้านห้วยปุด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน จากเดิมที่ได้มีการดำเนินการไปเพียง ๑๐ ครัวเรือน การใช้งานชุมชนมีความพึงพอใจ และจากการทดสอบคุณภาพด้วยชุดทดสอบ อ.๑๑ ผลอยู่ที่ปลอดภัย สามารถนำน้ำมาดื่มได้ และปัจจุบันสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อยู่ระหว่างการขยายผลในชุมชนอื่นๆ ส่วนพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ ตามที่ศูนย์ได้มีการคืนข้อมูลผลการตรวจคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ให้กับทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ่อเกลือได้มีนโยบายในการสร้างระบบกรองน้ำชุมชนให้กับหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ อาทิ บ้านขุนน้ำจอน ข้อเสนอแนะที่พื้นที่มีความคาดหวัง คือ ต้องการได้รับการสนับสนุนชุดทดสอบอาหารและน้ำ ต้องการองค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำบริโภค การเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง และวิทยากรที่มีความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการน้ำบริโภคในพื้นที่ให้ดีขึ้น ๔. พื้นที่โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน “ลุ่มน้ำแม่หาด” ตำบล

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		แม่ตื่น อำเภอมวกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ได้จัดอบรม อสม. ผู้นำชุมชน เกษตรกร ประชาชน เรื่อง การจัดการคุณภาพน้ำดื่มในชุมชน และส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำในชุมชน และการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และทำความสะอาดที่เก็บน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน ๕ พื้นที่ พบปัญหา อุปสรรค คือ ๑.มีการจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้การดำเนินงานในพื้นที่มีความล่าช้า เนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝน ๒. ผู้เข้าร่วมอบรมต้องการลงพื้นที่และปฏิบัติงานจริง ข้อเสนอแนะของพื้นที่ ๑. จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน ในช่วงเดือน ธันวาคม – มีนาคม เพื่อจะได้ดำเนินงานในพื้นที่ได้ ๒. มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อสอดคล้องกับบริบทในชุมชน เน้นการปฏิบัติให้เห็นและการลงพื้นที่จริง
กิจกรรม: ๓. นิเทศ ติดตามการดำเนินงานโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน		ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาศักยภาพการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ/การพัฒนา รูปแบบ ให้เป็นภารกิจหลักของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้งบประมาณโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินตามที่แต่ละจังหวัดได้รับการสนับสนุน ได้มีการผลักดัน สนับสนุนให้จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน และแม่ฮ่องสอน มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการน้ำบริโภคตามแผนโครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน โดยใช้งบประมาณที่แต่ละจังหวัดได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

๑. มีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบระดับจังหวัด อีกทั้งผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดมีภาระงานที่หลากหลายและการที่ให้จังหวัดเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่พบว่า จังหวัดขาดแคลนทั้งบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงาน

๒. ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินงานและการรายงานผลระดับจังหวัด

๓. นโยบายผู้บริหารแต่ละจังหวัดให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่แตกต่างกัน บางพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญประเด็นการจัดการน้ำบริโภค การขับเคลื่อนจึงไม่ได้เข้มข้น

๔. ขาดแนวทางการดำเนินการ การประชุมสื่อสารที่ชัดเจนจากสำนักปลัดไปยังหน่วยงานระดับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ/ความคาดหวังภาคีเครือข่าย

๑. การสนับสนุนชุดทดสอบอาหารและน้ำ เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังในระดับพื้นที่

๒. องค์ความรู้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำบริโภค การเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง และวิทยากรที่มีความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการน้ำบริโภคในพื้นที่ให้ดีขึ้น

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน
หน่วยงาน ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ กรมอนามัย

กิจกรรม: ๑. การติดตามการดำเนินงาน เยี่ยมเสริมพลังการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคกลุ่มน้ำน่าน อ.บ่อเกลือ และ อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน

กิจกรรม: ๒. การติดตามการดำเนินงาน เยี่ยมเสริมพลังการจัดการคุณภาพน้ำบริเวณกลุ่มน้ำแม่สะมาด-ห้วยหมากกลาง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

กิจกรรม: ๓. การติดตามการดำเนินงาน เยี่ยมเสริมพลังการจัดการคุณภาพน้ำบริเวณกลุ่มน้ำคำ จ.เชียงราย

๙. สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย

พื้นที่ดำเนินการ:

- กลุ่มน้ำหมั้น ๑๒ หมู่บ้าน ตำบลกกสะทอน อ.ด่านซ้าย จ.เลย
- กลุ่มน้ำขุนน่าน อำเภอปอเกลือ และ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
๑. โครงการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมพื้นที่โครงการพระราชดำริและโครงการเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรม: ๑. สำรวจ ตรวจวิเคราะห์สารเคมีเกษตรในน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำหมั้น เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์	๑๖๗,๙๔๐	๑. สำรวจสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภค ตำบลกกสะทอน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ๑๒ ตัวอย่าง จาก ๑๒ หมู่บ้าน (Baseline Data) ๒. สำรวจสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภค และการปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตร (Glyphosate และ Paraquat) ในแหล่งน้ำบริโภคและพืชอาหารของชุมชนต้นแบบ ครั้งที่ ๑ ได้แก่ ตัวอย่างน้ำบริโภคใน ๑๒ ตำบล จำนวน ๑๖ ตัวอย่าง และเก็บตัวอย่างผัก ผลไม้ จำนวน ๔ ตัวอย่าง ๓. สำรวจสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภค และการปนเปื้อนสารเคมีทางการเกษตร (Glyphosate และ Paraquat) ในแหล่งน้ำบริโภคและพืชอาหารของชุมชนต้นแบบ ครั้งที่ ๒ ได้แก่ ตัวอย่างน้ำบริโภคใน ๑๒ ตำบล จำนวน ๒๙ ตัวอย่าง และเก็บตัวอย่างผัก ผลไม้ จำนวน ๑ ตัวอย่าง
กิจกรรม: ๒. จัดประชุม/ฝึกอบรม/ถ่ายทอดองค์ความรู้/สรุปบทเรียน เรื่องการจัดการและปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำหมั้น	๙๗,๘๐๗	๑. จัดประชุมผู้บริหารของ อบต. กกสะทอน ผู้ใหญ่บ้าน ๑๒ หมู่ รพ.สต.บ้านน้ำเย็น รพ.สต.บ้านตูป้อ สสจ. เลย รวม ๒๐ คน เพื่อชี้แจง ทาหรือแนวทางการดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาแนวทางการลดใช้สารเคมีทางการเกษตรด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ๒. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการคืนข้อมูล ครั้งที่ ๑ และการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค ในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

ชื่อโครงการ	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการดำเนินงาน
		- เจาะเลือดตรวจการตกค้างของเอ็นไซม์โคลินเอสเตอเรส (ยาม่าแมลง) ผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ ผู้นำชุมชน อสม. ประชาชน เกษตรกร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พื้นที่ ต.กกสะทอน อ.ด่านซ้าย จ.เลย สสจ.เลย ศอ.๘ อุดรธานี รวม ๘๐ คน ๓. ประชุมถอดบทเรียนพัฒนารูปแบบการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค และการใช้สารเคมีทางการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำหมัน ...เพื่อการพัฒนาชุมชน...ผู้เข้าประชุม ได้แก่ ผู้นำชุมชน อสม. ประชาชน เกษตรกร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข พื้นที่ ต.กกสะทอน อ.ด่านซ้าย จ.เลย สสจ.เลย รวม ๗๐ คน
กิจกรรม: ๓. ติดตามการดำเนินงาน และต่อยอด นวัตกรรมปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค ชนิดทรายกรอง ช้า ในพื้นที่โครงการกฏฟ้าพัฒนา	๖๓,๒๕๗	๑. ติดตามการดำเนินงานด้านสุขอนามัยเด็กและเยาวชน และการจัดการสุขาภิบาลอาหารและน้ำโครงการศูนย์กฏฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ชุมชนห้วยปุด อำเภอน้ำหนาว จ.น่าน ๒. อบรมพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านสุขอนามัยเด็กและเยาวชน รูปแบบฐานการเรียนรู้ด้านต่างๆ เช่น การจัดการคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการศูนย์กฏฟ้าพัฒนาฯ และ สาธิตฝึกปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพน้ำบริโภค วิเคราะห์การปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ด้วยชุดทดสอบภาคสนาม ๑๑๑ การตรวจสอบคลอรีนอิสระคงเหลือ ด้วยชุดทดสอบภาคสนาม ๑๓๑ และตรวจสอบสุขาภิบาลอาหารปลอดภัย วิเคราะห์การปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรีย ด้วยชุดทดสอบภาคสนาม ๑ ๑๓ พร้อมตอบข้อซักถาม ผู้เข้ารับการอบรมประกอบด้วย ครูอนามัยโรงเรียน กพด. เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา เจ้าหน้าที่ อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในพื้นที่โครงการศูนย์กฏฟ้าพัฒนา จำนวน ๑๐๐ คน ณ สำนักงาน กศน. บ่อเกลือ ๓. สำรวจพื้นที่ ร่วมวางแผนในการต่อยอดนวัตกรรมปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค ชนิดทรายกรองช้า ชุมชนห้วยปุด อำเภอน้ำหนาว จ.น่าน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีน้ำบริโภคที่สะอาด ปลอดภัย

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

๑. การตกค้างของเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสในเลือดของเกษตรกรมีแนวโน้มเพิ่มความรุนแรงขึ้น การแก้ไขปัญหาค่อนข้างยาก เนื่องจาก การใช้สารเคมีเกษตรมีการใช้มาก ใช้อย่างต่อเนื่องในพื้นที่ เนื่องจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น มีการใช้กันมานานตั้งแต่บรรพบุรุษ จนเกิดเป็นความเคยชิน สารเคมีเกษตรให้ผลในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืชได้เร็ว ไม่ต้องใช้แรงงานมากในการทำการเกษตร เกษตรกรไม่ทราบวิธีทางเลือกที่จะมาทดแทนการใช้สารเคมีเกษตร มีความเชื่อว่าการทำเกษตรอินทรีย์จะทำให้ได้ผลผลิตลดลง ไม่สามารถปลูกในปริมาณมากๆ ได้ ส่งผลให้รายได้จากการขายผลผลิตลดน้อยลง และไม่พอในการเลี้ยงตนเอง และครอบครัว
๒. การดำเนินงานกับเกษตรกร เช่น การอบรมพัฒนาศักยภาพ ค่อนข้างมีอุปสรรค เนื่องจาก เกษตรกรจะต้องไปไร่ เพื่อทำงาน ไม่มีเวลาที่จะมาเข้าร่วมการอบรม ทำให้ในการจัดการอบรมแต่ละครั้ง อาจได้เป้าหมายไม่ครบทุกหมู่บ้าน
๓. การเดินทางในหมู่บ้านบางเส้นทางค่อนข้างมีข้อจำกัด เนื่องจาก ถนนเป็นดินลูกรัง ถ้าฝนตกถนนจะลื่น ต้องใช้รถชนิดขับเคลื่อน ๔ ล้อ ดังนั้น ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บตรวจคุณภาพน้ำจึงต้องมีการวางแผน

ข้อเสนอแนะ

๑. การดำเนินงานพัฒนาการจัดการคุณภาพน้ำ และการลดการใช้สารเคมีเกษตร เปลี่ยนมาผลิตพืชเกษตรอินทรีย์ ต้องดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป และต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญ มีความเข้าใจ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนในที่สุด
๒. การจัดประชุม หรืออบรม จะต้องมีการวางแผน ติดต่อประสานงาน ช่วงเวลาที่เกษตรกรว่างเว้นจากการทำงาน มีการสอบถามพื้นที่ถึงความพร้อมของทุกฝ่าย สอบถามถึงการประชุมที่จะจัดขึ้นโดยหน่วยงานอื่นในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแย่งกลุ่มเป้าหมาย และได้ผู้เข้าร่วมประชุม หรืออบรม เป็นไปตามแผนที่วางไว้
๓. การดำเนินงานลงพื้นที่ เพื่อสำรวจเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ การจัดสร้างนวัตกรรมปรับปรุงคุณภาพน้ำในพื้นที่สูง ทุรกันดารห่างไกล ควรดำเนินการในช่วงหน้าแล้ง เพื่อหลีกเลี่ยงน้ำท่วม ดินถล่ม เนื่องจากจะทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำห่มัน)
หน่วยงาน สำนักสุขภาพอาหารและน้ำ กรมอนามัย

กิจกรรม: ๑. การสำรวจ ตรวจวิเคราะห์สารเคมีเกษตรในน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำห่มัน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์

กิจกรรม: ๒. จัดประชุม/ฝึกอบรม/ถ่ายทอดองค์ความรู้/สรุปบทเรียน เรื่องการจัดการและปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำหมั่น

ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรมดำเนินโครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน (ลุ่มน้ำน่าน)
หน่วยงาน สำนักสุขภาพโภชนาการและน้ำ กรมอนามัย

สรุปการดำเนินงานโครงการ

กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินงานโครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” เป็นภารกิจสำคัญหนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีน้ำดื่มที่สะอาด มีอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ หรือการใช้สารเคมีเกษตรอย่างถูกต้อง เพื่อลดการตกค้างของสารเคมีในเลือดของเกษตรกร และปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม ทั้งยังส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ป่า แหล่งต้นน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญเพื่อการบริโภคของประเทศ โดยการดำเนินงานที่สำคัญ กระทรวงสาธารณสุขเน้นการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภค ให้ทราบสภาพปัญหา เพื่อการหามาตรการแก้ไขได้ถูกต้อง การติดต่อประสานงานขอความร่วมมือกับพื้นที่และชุมชน การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ การสนับสนุนองค์ความรู้ทางวิชาการ การสร้างแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย เช่น อสม. แกนนำชุมชน ประชาชน ครู นักเรียนแกนนำ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ให้มีองค์ความรู้เรื่องการจัดการคุณภาพน้ำบริโภค การใช้แหล่งน้ำทางเลือก เช่น น้ำฝน และสามารถถ่ายทอดต่อการขยายผลในชุมชนหรือพื้นที่อื่น นับเป็นการดำเนินงานที่มีความจำเป็น และจะส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน แต่การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยกับชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล ทุกกันดาร จำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จริงจัง เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญ เนื่องจากชุมชนเหล่านี้มักจะมีวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง การให้เวลากับชุมชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง

สรุปผลการดำเนินงานภายใต้โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน

หน่วยงาน	โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ (บาท)	พื้นที่/ลุ่มน้ำ	การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ		การพัฒนาศักยภาพ		ป้องกัน ส่งเสริมและลดผลกระทบต่อสุขภาพ		
				น้ำดื่ม	ชุดภาคสนาม	เจ้าหน้าที่	ปชช./เครือข่าย	วัสดุ/อุปกรณ์/อื่นๆ	ติดตั้งระบบ/สาธิต	
สสจ. แม่ฮ่องสอน	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระ แม่ของแผ่นดิน ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ กิจกรรม: เฝ้าระวังคุณภาพ น้ำดื่มในครัวเรือนและ ชุมชน	๒๐๐,๐๐๐	-สน.ของ -สน.ปาย -สน.แม่สะงา -สน.แม่สะมาด- ห้วยหมากกลาง -สน.ปิงน้อย	๑๓๙ ตย.	-อ.ขุนยวม ๑๓๙ ครัวเรือน -อ.เมือง จำนวน ๕ หมู่บ้าน -อ.แม่อ่าน้อย ๒ หมู่บ้าน ๕๐ ครัวเรือน	สสอ.ปางมะผ้า รพ.สต.นาปู่ป้อม รพ.สต.แม่ละนา และ รพ.สต.ถ้ำลอด สสอ.เมือง รพ.สต.ห้วยหมาก- กลาง รพ.สต.ผาป่อง รพ.สต.หมอกจำแป่ รพ.สต.นาป่าแบก สสอ.ขุนยวม รพ.สต.แม่สุริน รพ.สต.ปางตอง	อ.ขุนยวม ส่งเสริมครัวเรือน ชุมชน โรงเรียน การปรับปรุงคุณภาพน้ำ จำนวน ๕ หมู่บ้าน / ๒ โรงเรียน			
	: พัฒนาศักติเครือข่าย เพื่อ ถ่ายทอดความรู้ในการ จัดการคุณภาพน้ำดื่ม การ ตรวจคุณภาพน้ำดื่มด้วย ชุดทดสอบอย่างง่าย						-ภาคีโรงเรียน อ.ขุนยวม จำนวน ๗๐ คน -ด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม และ จัดการขยะครัวเรือน ๑๓๙ คน -อบรมสุขภาพสิ่งแวดล้อม และ การจัดการขยะในโรงเรียน ๒ แห่ง ครูและนักเรียน ๙๐ คน -ฝึกอบรมชุมชนในการจัดการ คุณภาพน้ำดื่ม ๕ หมู่บ้าน อำเภอเมือง จำนวน ๒๕ คน -ฝึกอบรม การพัฒนาปรับปรุง คุณภาพน้ำสำหรับอุปโภคและการ สาธิตจัดทำถังกรองน้ำชุมชน อำเภอเมือง ได้ ๓ หมู่บ้าน จำนวน ๗๕ คน -อบรมเรื่องการเฝ้าระวังควบคุม คุณภาพน้ำดื่มและส่งเสริมให้ ครัวเรือนดื่มน้ำฝน อำเภอแม่อ่าน้อย			

							๑๐๐ ครั้วเรือน จำนวน ๑๐๐ คน -อบรมถ่ายทอดความรู้ และร่วมคิด ร่วมทำโดยชุมชน แกนนำ อสม. นักเรียน ครู ผู้นำชุมชนในการ จัดการคุณภาพน้ำดื่ม พื้นที่ ดำเนินงาน ๒ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๕๐ ครั้วเรือน -อบรมแกนนำชุมชน อสม. นักเรียน ครู การจัดการคุณภาพน้ำดื่ม และ การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำดื่ม ครั้วเรือนและชุมชน อ.ปางมะผ้า จำนวน ๑๐๐ คน		
	: สนับสนุนการเฝ้าระวัง คุณภาพน้ำ และอาหารใน ชุมชน							จัดซื้อชุดตรวจสอบการ ปนเปื้อนเชื้อโคลิฟอร์ม แบคทีเรีย (SI ๒) จำนวน ๕,๘๐๐ ชุด -จัดซื้อชุดทดสอบการปนเปื้อน แบคทีเรีย (อ ๑๑) จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด	
	: ส่งเสริมครัวเรือนให้มีน้ำ สะอาดสำหรับอุปโภค								จัดทำถังกรองน้ำชุมชน ๓ จุด ๓ หมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๐ หย่อม หัวยะ, หมู่ที่ ๙ หย่อมหัวโค้ง บ้านพอนอคี
	: การควบคุมกำกับการ ดำเนินงาน							นิเทศติดตามงานระดับอำเภอ และตำบล ในทุกอำเภอ จำนวน ๒ ครั้ง/อำเภอ/ปี	
สสจ. เชียงใหม่	โครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตส่งเสริมการมีสุขภาพที่ ดีภายใต้ภาคีเครือข่ายลุ่ม น้ำแม่หาด ตำบลแม่ตืน อำเภออมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่ ปี ๒๕๖๒	๕๐,๐๐๐	สน.แม่หาด รพ.สต.บ้านชีแบร์ อ.อมก๋อย				-อบรมการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและเฝ้า ระวังคุณภาพน้ำ ๖๐ คน -อบรมการจัดการน้ำดื่ม ๖ กลุ่ม บ้าน ๗๒ คน -อบรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและ เฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพ ๖๐ คน		
สสจ. เชียงราย	โครงการรักษาน้ำเพื่อพระ แม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำคำ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒	๕๐,๐๐๐	สน.แม่คำ รพ.สต.บ้านเลี้ยว ต.แม่สลองใน อ.แม่ฟ้าหลวง				-อบรม การจัดการน้ำเสียและสิ่ง ปฏิกูล ดูแลรักษาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดการคุณภาพน้ำดื่ม ๑๐๐ คน -เวทีแลกเปลี่ยน/เผยแพร่		

							ประชาสัมพันธ์ แนวทางการจัดการน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล การจัดการน้ำดื่ม น้ำบริโภคในชุมชน ๑๐๐ คน		
สสจ.น่าน	โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน พื้นที่โครงการปารักษ์น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จังหวัดน่าน กิจกรรม : เฝ้าระวังและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน	๕๐,๐๐๐	ลน.ขุนน่าน บ้านเปียงก่อ บ้านด่าน บ้านนาคุ บ้านบวก ห้วย บ้านนวกอ้อม บ้านเปียงซ้อ บ้านห้วยฟอง บ้านสะจุก บ้านสะเกี้ยง บ้านห้วยเตย บ้านห้วยปุด		สุ่มสำรวจคุณภาพน้ำจากเครื่องกรองน้ำ ๓ ตัวอย่าง		-ประชุมเชิงปฏิบัติการ เฝ้าระวังคุณภาพน้ำและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน		
	โครงการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค ในครัวเรือนและชุมชน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ								อยู่ระหว่างการดำเนินงาน พัฒนาระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่เข้าถึงได้ยาก
สสจ.พิษณุโลก	โครงการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปาสำหรับอุปโภคและบริโภคในครัวเรือนและชุมชน กลุ่มน้ำภาค	๒๘,๐๘๐	ลน.ภาค บ้านนาตอน ต.บ่อภาค	๘๐ ตย. (๘๐ ครัวเรือน)				ทำฐานข้อมูลคุณภาพน้ำบริโภคในชุมชน	
	โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพ อสม. กลุ่มน้ำภาค เฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพน้ำและอาหารพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโดยชุมชนมีส่วนร่วม	๒๑,๙๒๐					อสม. แกนนำชุมชน นักเรียน ครู ๕๖ คน -สาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝน ผู้เข้าร่วม ๘๐ คน		-ส่งเสริมครัวเรือนดื่มน้ำฝน -สาธิตการจัดทำถังเก็บน้ำฝน
สสจ.อุตรดิตถ์	โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ลุ่มน้ำลิ ปี ๒๕๖๒ : กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพเกษตรกรในพื้นที่รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	๒๙,๒๐๐	ลน.ลี ต.น้ำหมัน ต.จริม อ.ท่าปลา				-รณรงค์ลดการใช้สารเคมี -ประชุม สร้างมาตรการการลดการใช้สารเคมีในครัวเรือน	-คัดกรองตรวจหาเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรสตกค้างในเลือด	

	: กิจกรรมพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	๒๐,๘๐๐		๘ ตย.			-ประชาสัมพันธ์ผลตรวจคุณภาพน้ำในพื้นที่ -สถิติการจัดทำถังเก็บน้ำฝน		-สถิติการจัดทำถังเก็บน้ำฝน
	: พัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในพื้นที่รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน	๑๖,๕๐๐		๔ ตย.				จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การสถิติการจัดทำถังเก็บน้ำฝนไว้ดื่มในครัวเรือน	
สสจ.เลย	โครงการหลัก: ส่งเสริมประสิทธิภาพการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง : การจัดการสาธารณสุขเชิงรุก	๒๐,๐๕๐	ลน.หมั่น ๑๒ หมู่บ้าน ต.กกสะทอน อ.ด่านซ้าย					-จัดบริการด้านสาธารณสุขในพื้นที่ ๑๒ หมู่บ้านฯ ละ ๑ ครั้ง รวม ๙๖ ครั้ง	
	การพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐาน ประชุมนักจัดการสุขภาพ (อสม.) เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่						ประชุม อสม. ๑๒ หมู่บ้าน ๑๓๒ คน เดือนละ ๑ ครั้ง รวม ๘ ครั้ง		
	โครงการพัฒนาคุณภาพน้ำดื่มในครัวเรือนและชุมชน			๑๔ ตย	ตรวจ อ.๑๑		ประชุมแนวทางการดำเนินงานการจัดทำน้ำดื่มในชุมชนและเสริมพลังความรู้เรื่องการเฝ้าระวัง (๔๐ คน)		
	โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบผลิตน้ำบริโภคในพื้นที่โครงการรักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน ลุ่มน้ำหมั่นและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่จังหวัดเลย	๒๙,๙๕๐				ประชุมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปาและระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค รวม ๔๐ คน			
ศูนย์ อนามัยกลุ่ม ชาติพันธุ์ ชายขอบ และ แรงงาน ข้ามชาติ	โครงการเฝ้าระวังและประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่เฉพาะ และการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน : การเฝ้าระวังและพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายในการจัดการน้ำบริโภคปลอดภัย	๔๕,๐๐๐	ลน.คำ ลน.แม่สะมาด- ห้วยหมากกลาง ลน.ปิงน้อย	๒๒ ตย.					

	: การติดตามรับฟัง ข้อเสนอแนะ การใช้ ประโยชน์จากนวัตกรรม และ Product Champion		อ.ขุนยวม แม่ฮ่องสอน อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย อ.เฉลิมพระ เกียรติและ อ. บ่อเกลือ จ.น่าน					ชุดความรู้ : การบริหารจัดการ การส่งเสริมและสร้างความ ตระหนักแก่ประชาชน การ ดูแลบำรุงรักษา ให้มีความ สอดคล้องกับสภาพบริบทของ พื้นที่และฤดูกาล	
	: นิเทศ ติดตามการ ดำเนินงานโครงการรักษ์ น้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน							สนับสนุนการดำเนินงานของ สสจ. ๔ จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ น่าน แม่ฮ่องสอน	
สำนัก สุขาภิบาล อาหารและ น้ำ	โครงการพัฒนาอนามัย สิ่งแวดล้อมพื้นที่โครงการ พระราชดำริและโครงการ เฉลิมพระเกียรติ : กิจกรรมสำรวจ ตรวจ วิเคราะห์สารเคมีเกษตรใน น้ำบริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำ หมั่นเพื่อวิเคราะห์แนวโน้ม สถานการณ์	๑๖๗,๙๔๐	ลน.หมั่น	-สำรวจ ข้อมูล พื้นฐาน ๑๒ หมู่บ้าน -วิเคราะห์ การ ปนเปื้อน สารเคมี เกษตร ๒ ครั้ง รวม ๔๕ ตย. และ ตัวอย่าง ผัก ผลไม้ ๕ ตย.	ตรวจ อ.๑๑			สำรวจและเก็บตัวอย่างน้ำ บริโภค ๑๒ หมู่บ้าน ผัก ผลไม้ ที่ปลูกในพื้นที่ รวม ๒ ครั้ง	
	: จัดประชุม /ฝึกอบรม / ถ่ายทอดองค์ความรู้/ สรุ บทเรียน เรื่องการจัดการ และปรับปรุงคุณภาพน้ำ บริโภคในพื้นที่ลุ่มน้ำหมั่น	๙๗,๘๐๗	ลน.หมั่น			-ประชุม ผู้บริหาร อบต. กกสะทอน ผู้ใหญ่บ้าน รพ.สต. ในพื้นที่ รวม ๒๐ คน -พัฒนาศักยภาพด้าน การจัดการคุณภาพ น้ำบริโภค ๘๐ คน - ประชุมถอด บทเรียนพัฒนา รูปแบบการจัดการ		-สร้างความตระหนักและความ เข้าใจด้านน้ำบริโภคและ สารเคมีเกษตร คืบข้อมูลสู่ พื้นที่ -เจาะเลือดตรวจเอ็นไซม์โคลิน เอสเตอเรส การตกค้างของ สารเคมีเกษตร ๘๐ คน	

						คุณภาพน้ำบริโภค และการใช้สารเคมี ทางการเกษตร รวม ๗๐ คน			
	: ติดตามการดำเนินงาน และต่อยอดนวัตกรรม ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภค ชนิดทรายกรองช้าในพื้นที่ โครงการภูฟ้าพัฒนา	๖๓,๒๕๗	ลน.ขุนน่าน			-อบรมการจัดการ คุณภาพน้ำบริโภค รวม ๑๐๐ คน		-ติดตามการดำเนินงานด้าน สุขอนามัยเด็กและเยาวชน และการจัดการสุขาภิบาล อาหารและน้ำ -สำรวจ/ร่วมวางแผนการ ปรับปรุงคุณภาพน้ำบริโภคให้ สอดคล้องกับสภาพข้อจำกัดใน พื้นที่ชนิดทรายกรองช้า -สนับสนุนชุดทดสอบ ภาคสนามแก่เจ้าหน้าที่ ชุมชน ผู้เกี่ยวข้อง	รูปแบบระบบปรับปรุง คุณภาพน้ำบริโภคจาก ประปาภูเขา(สาธิต) อยู่ ระหว่างดำเนินการ
		๘๙๐,๕๐๔							

ผู้รวบรวม และจัดทำ
 กลุ่มพัฒนาระบบจัดการคุณภาพน้ำบริโภค
 สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย
 โทรศัพท์ ๐ ๒๕๙๐ ๔๖๐๖
 โทรสาร ๐ ๒๕๙๐ ๔๘๑๘